

Hvorfor falder studerende fra?

En opsummering af EVA's analyser af frafald på de videregående uddannelser

Temanummer: Universitetsstuderende og deres uddannelser

Indledning

Frafald er et stædigt problem, som optager mange i uddannelsessektoren. Og med god grund. Omkring hver tredje studerende, der optages på en videregående uddannelse, ender med at falde fra, og frafald er forbundet med betydelige omkostninger for de studerende, som beslutter sig for at afbryde uddannelsen, for uddannelsesinstitutionerne og for samfundet.

Det er næppe hverken ønskeligt eller muligt at nedbringe frafaldet til nul. Uanset hvor god vejledning og information de unge får, vil nogle unge opleve at have truffet det forkerte studievalg, og i disse tilfælde vil det være i alles interesse, at uddannelsesforløbene afbrydes. Derudover er en stor del af frafaldet i realiteten studieskift: Kun en ud af otte (12 %) af de optagne falder fra uden at starte på en anden videregående uddannelse efterfølgende (EVA, 2021a). Det har naturligvis stor betydning for de samlede omkostninger forbundet med frafald, som i et lidt længere perspektiv i høj grad hænger sammen med de unges karriere på arbejdsmarkedet. Her har en tidligere analyse foretaget af EVA vist, at unge, der ikke færdiggør en videregående uddannelse, har markant højere risiko for at modtage offentlig forsørgelse sammenlignet med unge, som gennemfører. Det gælder i øvrigt også for udsatte unge (EVA, 2019f).

Alligevel giver det god mening at bestræbe sig på at nedbringe frafaldet, og her er der meget, man kan interessere sig for. Fx er det oplagt, at de studerendes studievalg og optagelsesprocessen har betydning. Det er også oplagt at forhold på uddannelsen som fremmer engagement, motivation og læringsudbytte har betydning for de studerendes frafaldssandsynlighed. Endelig er der en række aspekter ved fx de studerendes baggrund, som uddannelsen ikke umiddelbart kan påvirke, men hvor det alligevel kan være værdifuldt at kende til de forhold og karakteristika, der hænger sammen med en højere frafaldsrisiko.

På EVA har vi siden 2016 gennemført en række undersøgelser med henblik på at kunne belyse faktorer, der hænger sammen med frafald på de videregående uddannelser. Vi vil i denne artikel kort introducere EVA's tilgang til feltet og dernæst opsummere resultaterne fra de analyser af frafald, som EVA har gennemført gennem de senere år.¹

BJARKE T. HARTKOPF
f. områdechef,
afdelingen for
videregående
uddannelse, Danmarks
Evalueringsinstitut (EVA)
bhf@eva.dk

**ANDREAS PIHL
KJÆRSGÅRD**
Seniorkonsulent,
afdelingen for videregående
uddannelse, Danmarks
Evalueringsinstitut (EVA)
apk@eva.dk

CAMILLA THORGAARD
Områdechef (på orlov),
Danmarks
Evalueringsinstitut (EVA),
cth@eva.dk

EVA's tilgang til analyser af frafald – data, teori og metode

EVA's frafaldsanalyser er i vid udstrækning baseret på spørgeskema-, register- og frafaldsdata fra EVA's forløbsundersøgelse på de videregående uddannelser, der blev startet op i 2016 med det primære formål at undersøge frafald. I forløbsundersøgelsen følger vi de studerende, fra før de starter, indtil de evt. falder fra eller gennemfører uddannelsen. Alle danske studerende, der optages gennem Den Koordinerede Tilmelding (KOT), inviteres med i forløbsundersøgelsen, og dermed indgår alle videregående uddannelser, der optager via KOT, i forløbsundersøgelsen. Den grundlæggende tilgang i forløbsundersøgelsen er – løbende gennem de studerendes studietid – at spørge ind til forhold, vi forventer vil hænge sammen med de studerendes senere risiko for at falde fra. Dette spørgeskemadata kobler vi senere med data for, hvorvidt de studerende ender med at falde fra eller ej, samt registerdata på eksempelvis forældres uddannelse og gymnasiekarakterer.² Dermed opnås et unikt datagrundlag til at undersøge spørgsmål på tværs af de videregående uddannelser.

I vores arbejde med at undersøge frafald har vi konceptuelt ladet os inspirere af Vincent Tintos model (1993), der har opnået en nærmest paradigmatisk status i forskningslitteraturen om frafald (Andersen, 2017, s. 9; Yorke & Longden, 2004, s. 78). Modellen ser frafald som en proces, der kan være påvirket af både den studerendes baggrund og tidligere uddannelse samt forhold både på og uden for studiet i studietiden. Tinto (1993) skelner mellem en faglig og en social dimension af studielivet og pointerer, at begge er vigtige for at kunne forklare frafaldsrisici.

Flere forskere har dog peget på, at der er et betydeligt overlap mellem begreber relateret til forskellige aspekter af studielivet i forskellige dele af litteraturen, og at mange forsømmer at definere de centrale begreber i dybden, hvilket resulterer i begrebsmæssig forvirring (Fredricks, Blumenfeld, & Paris, 2004; Kahu, 2013; Pintrich, 2003). Vi har derfor fulgt opfordringen fra Fredricks et al. (2004: s. 65) til at sammentænke en del af indsigterne fra forskningen i: 1) studerendes engagement, 2) hvad der motiverer studerende og 3) studerendes følelser relateret til at præstere kombineret med nogle af Tintos centrale sondringer. På den baggrund har vi fx defineret, operationaliseret og valideret mål for de studerendes: 1) sociale tilknytning, 2) faglige engagement, 3) tro på egne evner i relation til at studere (self-efficacy) og 4) studierelaterede følelser. En central målsætning har været at sætte fokus på forhold, der *både* har betydning for studerendes motivation, læringsudbytte og frafald, og som det samtidig er muligt at påvirke gennem undervisningen og studiemiljøet (EVA, 2020b).

Udover ovenstående har vi fx også undersøgt betydningen af de studerendes sociale baggrund, det gymnasiale karaktergennemsnit, deres afklaring med og begrundelser for studievalget, optagelsessystemet, studiestarten, de studerendes boligforhold, de studerendes helbred, oplevelsen af stress osv.

Metodisk har vi i vid udstrækning baseret os på observationelle tværsnitsdata. Det betyder, at vi – med enkelte undtagelser – ikke har kunnet gennemføre deciderede effektundersøgelser, der kan give præcise svar på, hvilke effekter forskellige tiltag har. Mange af undersøgelserne bidrager nærmere med nye bud på, hvordan vi kan måle forskellige aspekter samt sammenhængsanalyser, der kan styrke eller svække de teoretiske formodninger om, at disse forhold er væsentlige (heri ligger også ofte ideer om kausale mekanismer).³

Nedenfor gennemgår vi en række centrale resultater fra EVA's undersøgelser af frafald. Resten af artiklen er opdelt i følgende afsnit: 1) Afklaring med og begrundelser for studievalg, 2) Optagelsessystem og -kriterier, 3) Frafaldsforklaringer, som kan påvirkes i en uddannelseskontekst, 4) Plads og støtte til studerende med særlig frafaldsrisiko, og 5) Hvordan kan resultaterne bruges til at nedbringe frafald?

Afklaring med og begrundelser for studievalg

Studerende, der er afklarede med deres studievalg, har mindre risiko for at falde fra

Mange unge oplever, at valget af videregående uddannelse er et vanskeligt valg. Alligevel angiver knap tre ud af fire studerende forud for studiestart, at de var afklarede med deres studievalg, da de søgte. Det er positivt, da afklarede studerende har mindre risiko for at falde fra i løbet fra de første år på uddannelsen. EVA's undersøgelse viser, at 37 % af de studerende, der ikke var afklarede med deres valg af studie, ender med at falde fra i løbet af det første år. Det samme gælder kun 15 % af de studerende, som var afklarede med studievalget. De mest afklarede har typisk også været ude i god tid og opsøgt viden flere steder, fx via hjemmesider, ug.dk, åbent hus-arrangementer, og det er karakteristisk, at de også oftere har talt med undervisere, vejledere samt nuværende eller tidligere studerende på det studie, de ender med at blive optaget på (EVA, 2018d). De afklarede har også fået mere støtte i studievalget fra både familie, venner, undervisere og vejledere (EVA, 2021d).

Unge, der vælger studie efter faglig interesse, har mindre risiko for at falde fra

Langt de fleste begrundet studievalget med deres faglige interesse for uddannelsen. I 2018 svarede i alt 90 % af de optagne, at den faglige interesse for uddannelsen i høj grad eller i meget høj grad var afgørende for deres beslutning om at søge ind på uddannelsen. Det er positivt, da analysen samtidig viser, at unge, der vælger studie efter faglig interesse, har markant mindre risiko for at falde fra deres studie i løbet af det første år. Unge, der vælger studie for at gøre familien glad og stolt, har til gengæld en højere frafaldsrisiko (EVA, 2019d).

Studerende, der optages på deres førsteprioritet, er mere afklarede med deres studievalg og har mindre risiko for at falde fra

Andelen af afklarede studerende er lavere blandt de studerende, der ikke kom ind på deres førsteprioritet. Kun 50 % af de studerende, der ikke kom ind på deres førsteprioritet, er afklarede, mens andelen af afklarede er 77 % blandt de studerende, der kom ind på deres førsteprioritet. Forskellen i graden af afklaring kan ikke tilskrives forskelle i gymnasiale karaktergennemsnit mellem de to grupper (EVA, 2018d). Studerende, der ikke kommer ind på deres førsteprioritet, har også et højere frafald. 28 % af de studerende, der ikke kom ind på deres førsteprioritet i 2016, faldt fra i løbet af det første studieår. Det samme gjaldt kun 19 % blandt de studerende, der kom ind på deres førsteprioritet. Studerende, der ikke er optaget på deres førsteprioritet, har i øvrigt særligt høj risiko for at falde fra, hvis de har høje karakterer (EVA, 2018c).

Optagelsessystem og -kriterier

Studerende med høje karakterer fra de gymnasiale uddannelser har mindre risiko for at falde fra

EVA har ligeledes gennemført ganske omfattende analyser af, hvilken betydning det gymnasiale karaktergennemsnit har for studerendes frafaldsrisiko. Her har vi i en række analyser undersøgt sammenhængen mellem det gymnasiale karaktergennemsnit og studerendes frafaldsrisiko under forskellige forudsætninger. Formålet har overordnet set været at vurdere karaktergennemsnittets egenskaber som optagelseskriterium. Analyserne viser, at der kan påvises en stærk sammenhæng mellem de studerendes karaktergennemsnit fra de gymnasiale uddannelser og den gennemsnitlige sandsynlighed for at falde fra i løbet af det første år. Vi finder desuden, at: 1) Sammenhængen er stærkest for studerende på universitetsuddannelser, mens den er lidt mindre stærk for studerende på professionsbacheloruddannelser og erhvervsakademiuddannelser. 2) Sammenhængen er betydeligt svagere for studerende fra hf, som også generelt har en højere frafaldsrisiko end studerende fra stx (EVA, 2018a; EVA, 2018b; EVA, 2018c). Ud over sammenhængen med frafald er der også en stærk sammenhæng med de studerendes sandsynlighed for at påbegynde en ph.d. samt deres ledighed efter uddannelsen er afsluttet.

Undersøgelsen af sammenhængen mellem karaktergennemsnit og frafald er ikke en kausalundersøgelse i den forstand, at den undersøger betydningen af en ændring i karakterer for den enkelte. I stedet er det et forsøg på at belyse effekterne af at optage på baggrund af karaktergennemsnittet overordnet set. Her peger analyserne på, at optag efter karaktergennemsnittet samlet set bidrager til at mindske frafaldet på de videregående uddannelser, fordi man alt andet lige optager studerende med lavere frafaldsrisiko, sammenlignet med hvis man så bort fra karaktergennemsnittet.⁴

Karakterer i enkeltfag kan styrke udvælgelsen på visse uddannelser og mindske frafaldet

Undersøgelser fra EVA har vist, at man på naturvidenskabelige og teknisk-videnskabelige uddannelser kan opnå en bedre udvælgelse, hvis man inddrager karakterer i enkeltfag, sammenlignet med kun at bruge karaktergennemsnittet. Det er især karaktererne i Matematik A, Fysik A og Kemi A, der potentielt kan styrke udvælgelsen af studerende, som i mindre grad falder fra og klarer sig bedre fagligt på disse uddannelser. Resultaterne fra uddannelser på andre hovedområder er mindre entydige (EVA, 2016a).

Studerende optaget gennem kvote 2 har mindre risiko for at falde fra

På trods af at anvendelsen af karaktergennemsnittet i kvote 1, jf. ovenfor, bidrager til at mindske frafaldet, så har studerende optaget gennem kvote 2 generelt en mindre frafaldsrisiko sammenlignet med studerende optaget i kvote 1 fra samme uddannelse. Selv når vi sammenligner studerende, der er så ens som muligt, er frafaldsrisikoen 4,3 procentpoint lavere for studerende optaget i kvote 2 sammenlignet med kvote 1.⁵ Vi finder også, at studerende optaget i kvote 2 i højere grad er afklarede med deres valg af uddannelse, og at de er mere motiverede for at starte på uddannelsen umiddelbart inden studiestart. Meget tyder altså på, at det at optage studerende gennem kvote 2 er med til at nedbringe frafaldet (EVA, 2021c).

Implikationerne af disse resultater er ikke ligetil. Frafaldet er lavere i kvote 2 end i kvote 1. Til gengæld er det mere tids- og ressourcekrævende at optage gennem kvote 2, hvor der skal foretages konkrete vurderinger af alle ansøgninger. Derudover kan der være andre ulemper ved kvote 2, som fx at det kan være mindre gennemskueligt for kommende ansøgere at vurdere, hvad der skal til for at blive optaget, ligesom kvote 2 i nogle tilfælde har vist sig at føre til større social ulighed i optaget sammenlignet med optaget i kvote 1 (Thomsen, 2018). Dertil kommer diskussionen af, hvad der er mest retfærdigt: Skal flere optages gennem kvote 2, så unges fremtidsudsigter i mindre grad afhænger af, hvordan de har klarer sig på de gymnasiale uddannelser? Eller er det mere rimeligt at unge, der dygtiggør sig på de gymnasiale uddannelser, belønnes i optagelsessystemet? Det er åbenlyst, at frafald kun er et blandt mange hensyn, når man overvejer implikationer i forhold til optagelsessystemet.

Frafaldsforklaringer, som kan påvirkes i en uddannelseskontekst

Lang og social studiestart forebygger frafald

Mange uddannelser arbejder målrettet med at skabe en god studiestart for nye studerende, hvilket der også er empirisk belæg for vigtigheden af. EVA's analyser af studiestarten underbygger nemlig, at studiestarten har stor betydning

for de studerendes uddannelsesforløb, og at den kan være et godt redskab til at forebygge frafald. Konkret finder vi, at:

- Lange studiestartsforløb mindsker frafaldet
- Et stærkt socialt aspekt i studiestarten hænger sammen med mindre frafald
- Dårlige studiestartsoplevelser hænger sammen med stor frafaldssandsynlighed
- Både stort og lille alkoholforbrug hænger sammen med højere sandsynlighed for at falde fra (EVA, 2017).

Vi har desuden fundet, at studerende, der ikke drikker alkohol i studiestarten, allerede efter studiestartsforløbet i mindre grad føler sig som en del af fællesskabet på uddannelsen. Studerende, der ikke drikker under studiestarten, har altså større risiko for senere at opleve, at de ikke bliver en del af fællesskabet på uddannelsen, og de er i større risiko for at falde fra (EVA, 2019g).

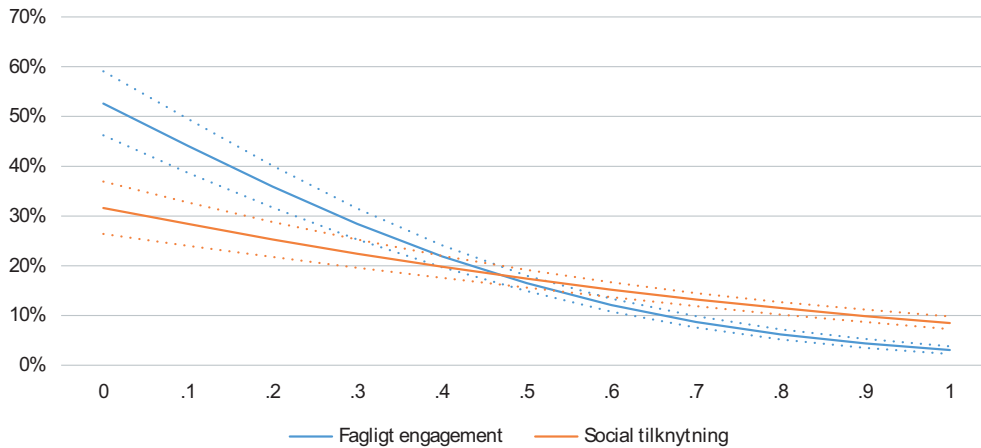
Studerendes faglige engagement og sociale tilknytning hænger sammen med risikoen for at falde fra

Som tidligere omtalt betragtes fagligt engagement og social tilknytning som to centrale begreber i relation til studiemotivation, læringsudbytte og frafaldsrisiko. Begge forhold antages at være situationsbestemte, formbare og tæt relateret til de studerendes adfærd. En væsentlig grund til at fokusere på disse forhold er derfor, at de kan påvirkes i en konkret uddannelseskontekst (Pintrich, 2003, s. 671). Teoretisk formodes de endvidere at fremme de studerendes følelse af at høre til på uddannelsen og deres motivation for at studere, hvilket antages at mindske deres frafaldsrisiko og øge deres læringsudbytte.

Vores begreb for *fagligt engagement* består af følgende fire aspekter fra litteraturen om motivational science: Interesse, Brugbarhed, Indsatsregulering og Elaborering (EVA, 2020b, baseret på Pintrich, 2003). Vi forstår *social tilknytning* med udgangspunkt i Self Determination Theory (SDT), der ligeledes er en af de grundlæggende teorier inden for motivationsforskning. På baggrund af SDT betegner social tilknytning de studerendes oplevelse af at høre til eller være tilknyttet en gruppe af andre studerende på uddannelsen.

Figur 1 viser, at der er en stærk sammenhæng mellem både de studerendes niveau af fagligt engagement og de studerendes niveau af social tilknytning på den ene side og deres risiko for at falde fra i løbet af de to første år på uddannelsen på den anden side. Og det er der, selvom der er taget højde for både uddannelsesspecifikke samt en lang række individspecifikke forhold mellem forskellige studerende. Figuren viser også, at sammenhængen er særligt stærk mellem de studerendes faglige engagement og deres frafaldsrisiko. Sammenhængene er endvidere nogenlunde lige så stærke blandt studerende på professionsbacheloruddannelser og erhvervsakademiuddannelser.⁶

Figur 1. Sammenhæng mellem fagligt engagement, social tilknytning og frafalds-sandsynlighed på universiteter

Kilde: EVA's forløbsundersøgelse på de videregående uddannelser (2017) og data fra Danmarks Statistik.

Note: 95 %-konfidensintervaller er markeret med stiplede linjer. Analyserne er baseret på en logistisk model, hvor der er fixed effects på uddannelsesudbudsniveau. Herudover er der kontrolleret for en række individualspecifikke forhold (registervariable: køn, alder, prioritet, type af gymnasial uddannelse, gymnasialt karaktergennemsnit, forældres højest fuldførte uddannelse, herkomst. Surveymål før studiestart: motivation for at starte på uddannelsen, helbred, økonomiske problemer, støtte fra familie og venner). n = 5.041.

Figur 1 viser et typisk eksempel på de sammenhængsanalyser, der refereres til i denne artikel. Vi har medtaget netop dette eksempel, fordi vi betragter det som et af vores hovedfund, hvor styrken af sammenhænge underbygger vigtigheden af at sikre, at de studerende er både fagligt engageret og føler social tilknytning til deres medstuderende under studierne.

Studerende med tro på egne evner og positive studierelaterede har mindre risiko for at falde fra

Ud fra det samme teoretiske perspektiv som ovenfor betragter vi ligeledes de studerende tro på egne evner i relation til uddannelsen (self-efficacy) og deres studierelaterede følelser som centrale begreber i den forstand, at de formodes at være formbare i en konkret uddannelseskontekst og have stor betydning for studerendes adfærd, herunder deres frafaldstilbøjelighed. Nielsen et al. (2019) finder da også, at de studerendes self-efficacy før studiestart hænger sammen med deres frafaldsrisiko i løbet af den første tid på uddannelsen. En EVA-rapport har desuden fundet stærke sammenhænge mellem de studerendes positive og negative studierelaterede følelser på den ene side og deres frafaldsrisiko på den anden side (EVA, 2019a). Introduktionen af studierelaterede følelser er et nyt perspektiv i debatten om trivsel blandt studerende på de videregående uddannelser, som ofte har haft et snævert fokus på ensomhed og stress. Ensomhed er nært beslægtet med social tilknytning og gennemgås derfor ikke yderligere her.

Studerende, der ikke oplever stress på studiet, har mindre risiko for at falde fra

EVA har påvist, at de studerendes oplevelse af stress på uddannelsen hænger sammen med deres frafaldsrisiko. Undersøgelsen fandt, at hver tredje nye studerende havde følt sig meget stresset inden for den seneste måned. Udover at være i større risiko for at falde fra er studerende, der oplever at være stressede, ligeledes mindre motiverede for at studere end deres mindre stressede medstuderende. De stressede studerende angiver endvidere, at faglige krav er blandt de primære årsager til, at de oplever stress, hvorfor udfordringen med at udfordre de studerende på et passende niveau kan formodes at spille en vigtig rolle i denne sammenhæng (EVA, 2019e).

Plads og støtte til studerende med særlig frafaldsrisiko

Studerende med akademikerforældre har mindre risiko for at falde fra

Studerende, hvis forældre har en akademisk uddannelse, har lavere sandsynlighed for at falde fra sammenlignet med studerende, hvis forældre ikke har en akademisk uddannelse. Disse forskelle er vel at mærke rensset for en række baggrundsfaktorer, således at studerende sammenlignes med andre studerende, der ligner dem selv i forhold til fagligt niveau i gymnasiet, gymnasial retning, alder, køn, etnisk baggrund og optagelsesprioritet. En studerende med ufaglærte forældre har således en frafaldsrisiko, der er næsten fem procentpoint højere end den, der gælder for en medstuderende med samme faglige niveau, men med akademikerforældre. Resultaterne i analysen indikerer, at det især er på første semester, at studerende med lavtuddannede forældre kan have brug for hjælp til at ”knække koden” og vænne sig til at være studerende på en universitetsuddannelse (EVA, 2021b).

Studerende med godt helbred har mindre risiko for at falde fra

En anden analyse finder, at de studerendes helbred også hænger sammen med deres frafaldsrisiko. Langt de fleste studerende har heldigvis et godt helbred, men de cirka 3 %, som svarer, at deres helbred er enten dårligt eller meget dårligt, er i større risiko for at falde fra. Blandt dem med meget dårligt helbred er risikoen for at falde fra dobbelt så stor som blandt studerende med et meget godt helbred (EVA, 2019b).

Studerende med kort transporttid mellem bolig til studie har mindre risiko for at falde fra

Også transporttiden mellem de studerende bolig og studiet hænger sammen med risikoen for at falde fra; jo længere transporttid, desto højere risiko for at falde fra. Studerende, der flytter i forbindelse med studiestart, har endvidere lavere frafaldsrisiko end studerende, der ikke gør. Disse forskelle kan dels hænge sammen med, at motiverede studerende gør mere for at bo tættere på studiet, og dels at selve det at bo længere væk gør det dyrere og vanskeligere

at komme ind på uddannelsen, hvilket også kan formodes at have konsekvenser for ens deltagelsesmuligheder i både faglige og sociale aktiviteter (EVA, 2019c).

Hvordan kan resultaterne bruges til at nedbringe frafald?

Artiklen skelner overordnet set mellem frafaldsforklaringer relateret til 1) studievalg, 2) optag 3) forhold, der kan påvirkes i en uddannelseskontekst, samt 4) forhold, som ikke umiddelbart kan ændres, men hvor fokus på plads og støtte muligvis kan modvirke den forøgede frafaldsrisiko. Herunder diskuterer vi, hvordan resultaterne kan bruges til at nedbringe frafaldet på de videregående uddannelser.

Studievalg og optag

Hvordan vi sikrer, at unge modtager den bedst mulige vejledning om valget af videregående uddannelse, er der nok ikke et enkelt svar på. Tidligere EVA-undersøgelser peger på, at mange unge har vanskeligt ved at overskue, hvilke muligheder der er, og mange oplever, at studievalget er et vanskeligt valg at træffe (EVA, 2015; EVA, 2016b). Det er værd at overveje, om vejledningssystemet kan forbedres med hensyn til at hjælpe de unge med disse vanskelige overvejelser. Det er dog opløftende, at næsten tre ud fire studerende oplever at være afklarede med deres studievalg på ansøgningstidspunktet. Et oplagt spørgsmål er i forlængelse heraf, om optagelsessystemet kan være med til at styrke de studerendes afklaring med studievalget. Kan man fx styrke refleksionen om studievalget blandt studerende optaget via kvote 1 uden samtidig at give køb på de oplagte fordele, der er forbundet med det nuværende karakteroptag (effektivitet ressourcemæssigt og tidsmæssigt, gennemsigtighed for ansøgere mv.)? Derudover er det oplagt at udvikle optaget i kvote 2, fx ved at styrke fokus på at undersøge, om de kriterier, der anvendes, virker efter hensigten. Øget brug af karakterer i enkeltfag i forbindelse med optag på enkelte uddannelser kan ligeledes bidrage til, at man i højere grad udvælger studerende med lavere frafaldsrisiko.

Forhold ved de studerende, der ikke umiddelbart kan ændres

Det, at et forhold ikke kan ændres, betyder ikke, at man ikke kan bruge denne indsigt til at nedbringe frafaldet på uddannelsen, men det har konsekvenser for, hvordan man bør tilgå dette arbejde. Når social baggrund har betydning for de studerendes frafaldsrisiko, kan vi selvsagt ikke ændre på de studerendes sociale baggrund, men uddannelserne kan interessere sig for, om de gør nok for at rumme og/eller støtte studerende, som ikke kommer fra familier med højtuddannede forældre. Fx har amerikanske forskere arbejdet med såkaldte *social belonging*-interventioner, der adresserer tilhørstrusler og flertalsmisforståelser blandt minoritetsstuderende, og i Danmark har Studenterrådgivningen argumenteret for, at det generelt er et relevant fokus i arbejdet med at nedbringe frafaldet blandt studerende (Alsing & Madsen, 2022: 220). En

stor del af arbejdet med at støtte studerende med funktionsnedsættelser i at få en uddannelse gennem specialpædagogisk støtte (SPS) er ligeledes tilrettelagt med henblik på at afbøde betydningen af funktionsnedsættelsen i en studiemæssig kontekst frem for at forsøge at ændre den, hvilket ofte ikke er muligt.

Forhold, der kan påvirkes i en uddannelseskontekst

Skifter vi fokus til de forhold, som uddannelserne har mulighed for at påvirke i en uddannelseskontekst, er det bl.a. i forlængelse af resultaterne ovenfor oplyst, at arbejdet med at tilrettelægge af en god studiestart for alle studerende er vigtigt. I arbejdet med at fremme andre forhold med betydning for de studerendes frafaldsrisiko, som fx fagligt engagement, social tilknytning osv. (de såkaldte socialkognitive og følelsesmæssige aspekter af studielivet) blandt de studerende, tilsiger det teoretiske grundlag, at disse forhold i høj grad formes af den konkrete uddannelseskontekst. Det peger på betydningen af fx det sociale og fysiske studiemiljø på uddannelsen, ligesom at undervisningen naturligvis spiller en vigtig rolle. Med hensyn til studiemiljøet har EVA for nyligt beskrevet, hvilke aspekter af studielivet der på baggrund af litteraturen er vigtige at forholde sig til, hvilket fx omfatter de studerendes samarbejde, deres tilknytning til forskellige sub-grupper på uddannelsen (studiegruppe, hold, årgang), og om, de oplever, at underviserne er imødekommende og tilgængelige (EVA, 2022a). Vi har ligeledes undersøgt, hvordan studieledere på forskellige uddannelser arbejder med at understøtte studiemiljøet på disse punkter (EVA, 2022b). Pintrich (2003) har opstillet nogle principper for, hvordan man gennem undervisningen kan fremme motivationen blandt studerende. Det handler fx om 1) at undervisere giver præcis feedback, der påpeger, hvad studerende kan og ikke kan, med fokus på at opbygge kompetencer, 2) tildeling af opgaver med passende sværhedsgrad, så studerende kan trække på tidligere viden, 3) feedback, der fokuserer på strategier, indsats og muligheden for at kontrollere læringsprocessen samt 4) meningsfulde og forståelige rationaler osv. (se EVA, 2020b, s. 18).

Inden for dette perspektiv foregår arbejdet med at fastholde de studerende altså inde i undervisningslokalet. Det kan være udfordrende at forene med et ønske om at identificere og gennemføre afgrænsede og effektive indsatser. EVA udgav i 2018 en videnopsamling om forskning i indsatser til at mindske frafald, som fandt, at der findes en langt større mængde forskningslitteratur om, hvilke faktorer der har betydning for, om de studerende falder fra, end om, hvilke indsatser der er effektive til at forebygge frafald. De indsatser, som der er gennemført effektanalyser af, omfatter fx introkurser i forbindelse med studiestart, mentorprogrammer og vejledning til studerende i risiko for frafald. Men også for flere af disse indsatser er der kun meget svag evidens for effekten på de studerendes frafaldsrisiko (EVA, 2018e). En del af forklaringen på dette kan være, at flere af de ting, som er centrale for både de studerendes fastholdelse og læringsudbytte, kun i begrænset omfang kan gøres til genstand for indsatser. Hvis de studerende skal tro på deres evner i forhold til uddannelsen, og hvis deres faglige engagement skal styrkes, er der ingen vej uden

om, at undervisernes didaktiske arbejde spiller en central rolle. Det betyder ikke, at det i enhver sammenhænge er irrelevant at gennemføre indsatser med henblik på at nedbringe frafald, men det giver anledning til at overveje, om specifikke frafaldsudfordringer bedst imødegås med afgrænsede indsatser som fx mentorordninger eller rådgivende samtaler, eller om behovet nærmere er at justere tilrettelæggelse af uddannelse og undervisning eller understøttelse af et godt fysisk og socialt studiemiljø.

Konkret kan uddannelserne starte med spørge sig selv, om de i tilstrækkelig grad interesserer sig for de forhold, der på baggrund ovenstående analyser er centrale for de studerendes fastholdelse og motivation. Hvis ikke kan et første skridt være at begynde at forholde sig til og evt. måle disse forhold. En stor del af arbejdet med at gennemføre de undersøgelser, der er omtalt i denne artikel, har bestået i at udvikle og validere spørgeskemamål for en lang række af de aspekter, som teoretisk formodes at være væsentlige. EVA har derfor en række validerede skalaer, som måler fx de studerendes faglige engagement, sociale tilknytning, studierelaterede følelser, self-efficacy, samarbejde med andre studerende, forskellige aspekter af de studerendes oplevelse af undervisningen, af det sociale læringsmiljø mv. Det kan være med til at kaste lys over, hvor der er behov for et særligt fokus i de konkrete uddannelseskontekster.

Dansk frafaldsforskning

I artiklen har vi opsummeret resultaterne fra de analyser af frafald, som EVA har gennemført gennem de senere år, samt refereret til enkelte beslægtede studier. Artiklen repræsenterer dog ikke den samlede produktion af undersøgelser og forskning om frafald i Danmark. En bredere indføring i forskningsfeltet kan findes i antologien *Frafald fra de videregående uddannelser – Forklaringer, mekanismer og løsninger* (Reimer & Andersen red., 2022). For eksempel indeholder kapitel 2 af Ane Qvortrup og Eva Lykkegaard et omfattende litteratur-review af nyere international frafaldsforskning, hvordan begrebet frafaldsvalg kan forstås, og hvilke teorier der benyttes til at beskrive frafaldsvalget. I kapitel 8 tester Snorre Ralund hypoteser om, hvilken rolle studerendes netværk på studiet spiller for frafald via netværksdata fra Facebook. I kapitlerne 10 og 11 præsenteres vi for perspektiverne fra frafaldsforskningen i hhv. Norge og Tyskland (Reimer & Andersen, 2022). Antologien omfatter en række studier, der har anvendt andre tilgange og metoder i andre kontekster til at undersøge frafald end dem, der er præsenteret i denne artikel.

Noter

1. Analyserne, som præsenteres i denne artikel, er et resultat af mange personers arbejde over en årrække. Ud over de mange EVA-konsulenter og juniorkonsulenter, der har bidraget til at gennemføre de konkrete analyser, skal der lyde en særlig tak til Jakob Rathlev, der – som områdechef for afdelingen for videregående uddannelse i 2014-2018 – skabte rammerne for gennemførelse af analyserne fra samme periode. Også en stor tak til de specialeskrivere, der har leveret selvstændige bidrag af stor værdi, som vi har kunnet trække på i arbejdet med at undersøge frafaldsforklaringer. Herunder Lars Dyrby Andersen, Louise Broman, Christian Larsen, Sabine Vering Lykkegaard Hansen, Anne Kristine Tiedemann Skovbon, Sara Poulsgaard og Christian Brinkmann Damsgaard, Anna Maria Wallner og Thea Nissen.
2. Mange tidligere frafaldsundersøgelser er baseret på undersøgelser blandt frafaldne studerende. Disse studier har den oplagte udfordring, at hvis man spørger de studerende, der er faldet fra, så vil deres besvarelser og fortællinger formentlig være påvirket af efterrationaliseringer. Med tilgangen i EVA's forløbsundersøgelse kommer vi uden om dette problem.
3. Dette kan ses som et første skridt i retning af at få en mere præcis viden om kausaliteten. Selvom undersøgelserne ofte ikke har den stærke kontrol for uobserverbare bagvedliggende variable, underbygger stærke sammenhænge med frafald alligevel, at de undersøgte forhold har effekter på de studerendes frafaldsrisiko. Undersøgelserne inddrager ofte omfattende kontrol for observerbare forhold pba. registerdata, men også spørgeskemadata, fx fra tidligere surveys blandt de samme studerende.
4. Et relevant forbehold i denne sammenhæng er, at søgning mod de videregående uddannelser også påvirkes af, hvilke optagelseskriterier der anvendes. Analyserne tager ikke højde for, hvilke ændringer det kunne medføre, hvis man brugte kriterier, som ændrede søgningen ind på de videregående uddannelser radikalt.
5. Dette estimat af effekten af optagelse via kvote 2 sammenlignet med optagelse via kvote 1 er fremkommet via et Regression Discontinuity design (RDD) med adgangskvotienten som cut-off mellem treatment- og kontrolgruppen. Tillige anvendes fixed effects, så det kun er studerende på samme uddannelsesudbud, der sammenlignes. Der er også foretaget en række robusthedstest af hovedresultaterne, hvor der ændres på den økonometriske model for at teste, hvor solide resultaterne er. Der inddrages bl.a. et mål for, hvor afklarede de studerende er, for at holde dette niveau konstant i analysen.
6. Disse resultater fremgår af EVA (2020a).

Referencer

- Alsing, S. & Madsen, J. (2022). Erfaringer fra Studenterrådgivningen. I Reimer, D., & Andersen, I.G. (red.) (2022). *Frafald fra de videregående uddannelser: Forklaringer, mekanismer og løsninger*. (OA udg.) Aalborg Universitetsforlag.
- Andersen, L.D. (2017). *Duer ikke, væk – en kvantitativ analyse af årsagen til tidligt frafald blandt danske universitetsbachelorstuderende* (Kandidatspeciale i sociologi). Sociologisk Institut, Københavns Universitet i samarbejde med Danmarks Evalueringsinstitut (EVA).
- EVA. (2015). *Det svære uddannelsesvalg*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2016a). *Brug af specifikke fag i optagesystemet til universiteterne*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2016b). *Klædt på til at træffe valg*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2017). *Studiestartens betydning for frafald på videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018a). *Gymnasiale karakterers betydning for frafald på erhvervsakademierne*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018b). *Gymnasiale karakterers betydning for frafald på professionshøjskolerne*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018c). *Gymnasiale karakterers betydning for frafald på universiteterne*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018d). *Studievalg og frafald på de videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2018e). *Fastholdelse af studerende på videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

- EVA. (2019a). *Studierelaterede følelser på videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019b). *Helbred blandt studerende på de videregående uddannelser En undersøgelse af forholdet mellem studerendes helbred, studieliv og frafald*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019c). *Studerendes boligsituation og frafald – Boligsituationens betydning for frafald på de videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019d). *Sammenhænge mellem unges begrundelser for studievalg og frafald på de videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019e). *Følelsen af stress blandt studerende*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019f). *Mindsker uddannelse sandsynligheden for at modtage offentlig forsørgelse?* København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2019g). *Alkohol i studiestarten*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2020a). *Et nyt perspektiv på faglige og sociale aspekter af studielivet*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2020b). *Fagligt engagement og social tilknytning – fra teoretiske begreber til empirisk måling*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2021a). *Frafald og studieskift på de videregående uddannelser*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2021b). *Frafald og forældres uddannelse*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2021c). *Forskelle mellem studerende optaget i kvote 1 og kvote 2 på universiteterne*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2021d). *Hvilke unge får støtte til studievalget?*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2022a). *Studerendes oplevelse af studiemiljøet på de videregående uddannelser*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.
- EVA. (2022b). *Videregående uddannelsers arbejde med studiemiljø*. Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Fredricks, J.A., Blumenfeld, P.C., & Paris, A.H. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Kahu, E.R. (2013). Framing student engagement in higher education. *Studies in Higher Education*, 38(5), 758-773.
- Nielsen, T., Friderichsen, I.S., & Hartkopf, B.T. (2019). Measuring academic learning and exam self-efficacy at admission to university and its relation to first-year attrition: an IRT-based multiprogram validity study. *Frontline Learning Research*, 7(3), 91-118.
- Pintrich, P.R. (2003). A Motivational Science Perspective on the Role of Student Motivation in Learning and Teaching Contexts. *Journal of Educational Psychology*, 95(4), 667-686.
- Reimer, David; Andersen, Ida Gran (red.). (2022). *Frafald fra de videregående uddannelser – Forklaringer, mekanismer og løsninger*. OA udg. Aalborg Universitetsforlag.
- Thomsen, J.P. (2018). Test-Based Admission to Selective Universities: A Lever for First-Generation Students or a Safety Net for the Professional Classes? *Sociology*, 52(2), 333-350.
- Tinto, V. (1993). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. Chicago: The University of Chicago Press. 1987, 2nd ed.
- Yorke, M., & Longden, B. (2004). *Retention and Success in Higher Education*. Maidenhead: Open University Press.

400,-

Forskningsfrihed

Hvad med juraaen?

Få svar på hvad forskningsfrihed indebærer, og hvilke juridiske regler der beskytter den

Bestil bogen her

Djøf Forlag